

Maarit Kivimäki

MIEHEKSI EI SYNNYTÄ, MIEHEKSI TULLAAN
– Diskurssianalyysi maskuliinisuuden
ilmentymisistä julkisessa incel-keskustelussa

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Joulukuu 2023

TIIVISTELMÄ

Maarit Kivimäki: Mieheksi ei synnytä, mieheksi tullaan – Diskurssianalyysi maskuliinisuuden ilmentymisistä julkisessa incel-keskustelussa
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Joulukuu 2023

Tutkielman tavoitteena on tarkastella, miten incel-mieskuvan maskuliinisuutta rakennetaan julkisessa keskustelussa. Incel (Involuntarily celibacy) tarkoittaa henkilöä, joka ei syystä tai toisesta kykene solmimaan seksuaalisia ja romanttisia suhteita. Incel-ilmiö on noussut julkisen kiinnostuksen kohteeksi 2010-luvulla tehtyjen joukkosurmien myötä. Incelit yhdistetään naisvihamieliseen, yhteiskunnasta syrjäytyneeseen ja ekstremistiseen toimintaan. Tutkielmassa inceliä lähestytään siitä kulmasta, miten inceliä kuvaillaan miehisenä performatiivina ja millaisia miehen ja maskuliinisuuden esityksiä rakennetaan.

Hegemonisen maskuliinisuuden ajatellaan olevan sosiaalinen ja kulttuurinen miehiä yhdistävä käytäntö. Hegemoninen maskuliinisuus sisältää sosiaaliset vallankäytön mekanismit, joilla miehiä työnnetään marginaaliin ja/tai alistaiseen asemaan. Tutkielmassani maskuliinisuudesta piirretään performatiivinen jana incel-maskuliinisuuden asettuessa alistaiseen ja marginaaliseen asemaan.

Teoreettinen viitekehys pohjautuu Judith Butlerin (2006) näkemykseen sukupuolen performatiivisesta luonteesta, jossa esitetään, että sukupuoli tehdään toistojen ja erilaisten rituaalien kautta. Butlerille sukupuoli rakentuu kulttuurisessa, tilanteisessa ja kehollisessa kontekstissa. Tieteenfilosofi ja queer-ajattelija Karen Barad (2007) lähestyy performatiivisuutta pyrkimyksellä yhdistää kulttuurin ja kehollisen esityksen lähestymällä performatiivisia ontologisena ja episteemisenä kokonaisuutena, jossa ei voi erottaa mistä esitys alkaa ja mihin se loppuu. Evoluutiolisessa sukupuoliteoriassa miehen esittäminen ja maskuliinisuus ovat perinpohjaisesti kietoutuneet ruumiin tyyliksi, jota niin Butler kuin Barad kritisoivat ja uudelleenkirjoittavat postmoderniin sukupuoliteorian kehukseen.

Tutkielman metodi on diskurssianalyysi. Aineistossa olevaa tietoa lähestytään ontologisen konstruktionismin suunnalta, jolloin ajatellaan, että kielen ulkopuolella on merkitysmaailma, jota ei voi palauttaa kokonaisuudessaan tekstiin. Tutkimuksen aineisto koostuu 128 kommenttikenttään kirjoitetusta viestistä Helsingin Sanomien artikkelissa ”Vihaiset miehet ilman seksiä”. Kommentit muodostavat yhteensä 40 sivua tekstiä. Tutkimuskysymys on: ”Miten erilaisin puhetavoin incel-mieskuvan maskuliinisuutta rakennetaan julkisessa keskustelussa? Aineistosta muodostetaan viisi diskurssia: 1) kilpailudiskurssi 2) yksilön vastuu -diskurssi 3) biologinen diskurssi, jotka edustavat hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä, merkityksenantoja ja kulttuurisesti rakentuneita maskuliinisuuden performansseja. Alistaisen- ja marginaalisen maskuliinisuuden luokkaan sijoittuvat kaksi diskurssia: 4) hegemonisen maskuliinisuuden kritiikki -diskurssi ja 5) intersektionaalinen diskurssi.

Avainsanat: incel, maskuliinisuus, diskurssit, diskurssianalyysi, performanssi, hegemoninen maskuliinisuus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Sukupuoli performanssina	3
	2.1 Sukupuoli diskursiivisena performanssina	3
	2.2 Miehenä esiintymisen taito	6
3	Maskuliinisuudet	8
	3.1 Hegemoninen maskuliinisuus	8
	3.2 Alisteiset ja marginalisoidut maskuliinisuudet	9
4	Tutkimusasetelma	10
	4.1 Aineisto ja tutkimuskysymys	10
	4.2 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä	11
	4.3 Metodiset valinnat	12
	4.4 Tutkimuksen eettisyys	13
5	Tutkimustulokset ja aineistoanalyysi	14
	5.1 Hegemoninen maskuliinisuus	14
	5.1.1 Kilpailudiskurssi	14
	5.1.2 Yksilön vastuu -diskurssi	16
	5.1.3 Biologinen diskurssi	17
	5.2 Alisteinen ja marginaalinen maskuliinisuus	18
	5.2.1 Hegemonisen maskuliinisuuden kritiikki -diskurssi	19
	5.2.2. Intersektionaalinen diskurssi	22
6	Johtopäätökset	25
7	Lähteet	29

1 Johdanto

“Love, not anger” –Alana

Vuonna 1997 nuori nainen nimeltä Alana perusti nettisivuston Alana`s Involuntary Celibacy Project heille, jotka kokivat haasteita solmiessaan rakkaussuhteita. Tarkoituksena oli rakentaa ystävällinen paikka, jossa ihmiset voisivat kohdata toisiaan. Alun perin incel (involuntarily celibacy) tarkoitti ihmisiä, jotka sukupuolesta riippumatta, olivat yksinäisiä, eivätkä olleet koskaan harrastaneet seksiä tai heitä, jotka eivät ole olleet pitkään aikaan suhteessa. (Taylor 2018; Labbaf 2019.) Kaksikymmentä vuotta myöhemmin incel on rakentunut virtuaaliseksi suljetuksi heteromaskuliiniseksi verkkoyhteisöksi, joka käyttää naisvihamielistä sekä dehumanisoivaa, syrjivää kieltä ja luo tarkkarajaisia sääntöjä ja kategorioita niin nais- kuin miessukupuolesta. (ks. Ging 2017).

Incel-ilmiön tutkimus alkoi laajemmin vuoden 2014 Elliot Rodgerin suorittamasta Isla Vista joukkomurhasta, jonka on yleisemmin luonnehdittu yhdeksi ensimmäisistä väkivaltaisista naisvihamielisistä joukkosurmista. Ennen tekoaan Elliot kirjoitti 130-sivuisen manifestin, jossa hän kertoi oikeuttavansa tekonsa, koska oli ”kissless virgin”. (Bloom 2022, 41.) Elliotista tuli incel-yhteisön ihailun kohde, aatteellinen joukkomurhaaja. Huhtikuussa 2018 Alek Minassian teki joukkomurhan ja ennen tekoaan hän julisti ”incel-vallankumouksen” alkaneeksi. (Kyllönen 2020, 4.) Incel-ilmiötä on tutkittu muun muassa poliittisen väkivallan käsitteen kautta, ja osin tästä syystä ovat rajautuneet pois incel-sävytteiset väkivallanteot, jotka ovat tehty ennen poliittinen väkivalta -käsitteen muotoilua sekä ennen internetin aikakautta. Marc Lépine, joka surmasi 14 naista ja lopulta itsensä vuonna 1989, on nostettu incel-verkkoyhteisössä pyhimyksen asemaan, mutta akateemisessa tutkimuksessa Lépine on jäänyt Rodgerin ja Minassian varjoon. (Bloom 2022, 40, 43.) Vuonna 2018 Alana aktivoitui uudelleen perustamalla nettisivuston ”Love, not anger” vastaiskuna incelien suorittamille joukkosurmille.

Kyllönen (2022, 18) kirjoittaa, kuinka incel-miehet voidaan tulkita ideologisesti seksuaalisen markkina-arvon kehyyksen kautta, jossa incelit häviävät alfamiehille, ja kärsivät yksinäisyydestä. Incel yhteisön jaetut käsitykset seksistä liittyvät uskomukseen, jonka mukaan naisten on

oltava miesten käytettävissä velvollisuudesta ja miehillä on oikeus naisiin (em. 18). Incel-termi alkuperäisessä merkityksessään, henkilöllä, jolla ei ole tarvittavia kykyjä tai mahdollisuuksia saada romanttista tai seksuaalista seuraa, saattaa olla yleisemmin hyvinkin monimerkityksellinen sekä yhteiskunnallisesti erilaisten sosiaalisten käytäntöjen muovaama subjektin positio.

Diskursiivista tutkimusta siitä, miten julkinen keskustelu sanoittaa ja merkityksellistää incel-ilmiota ei juurikaan ole. Siispä omassani kysyn, miten kuva julkisessa keskustelussa rakentuu inceleistä? Tuotetaanko inceleistä kategorisesti väkivaltaista uhkakuvaa yhteiskunnalle vai rakennetaanko puhetapaa, joka sallii maskuliinisuuden moninaisemmat kasvot sekä kulttuuriset esitykset? Tavoitteenani on tuottaa tietoa, millaisin eri tavoin incel-ilmioon liitetystä mieskuvasta ja maskuliinisuudesta puhutaan julkisessa keskustelussa. Pysin laajentamaan käsitystä incel-ilmioista tuomalla esille näkökulmia maskuliinisuuden moninaisesta muotoutumisesta ja merkityksellistämisestä.

Arto Jokinen (1999, 15) kirjoittaa kirjassaan *Mies ja muutos – Kriittisen miestutkimuksen teemoja*, seuraavalla tavalla. Miestutkimus on rinnastettu valtavirtatutkimuksessa ihmistutkimukseen. Mies on historiallisesti käsitteellistetty edustamaan ihmisen ruumista, niin lääketieteessä, tieteessä kuin psykologiassa (em. 15; Connell 2020, 33). Jokinen (1999, 17) kysyy, ”Miksi miehen pitäisi muuttua?”, ”Eikö miehillä ole kaikki hyvin?” ja pohtii itse, kuinka miehetkin ollessaan sosiaalisten sukupuoliroolien uhreja kärsivät patriarkaatissa siinä missä naisetkin. Mies- ja maskuliinitutkimus tutkii, miten sukupuoli vaikuttaa poikiin ja miehiin, miten sukupuolta tehdään näkyväksi ja mitä heidän sukupuolisuutensa merkitsee kulttuurissa ja yhteiskunnassa. Kriittinen miestutkimus käyttää teoriapohjanaan feministisessä tutkimuksessa käytettyjä sukupuolenteorioita. Miestutkimuksen synty ajoittuu feministisen kriittisen aallon harjanteille ennen 1980-lukua ja erityisesti USA:han, jossa feministit vastustivat patriarkaalista järjestystä tunnetuin sanoin: henkilökohtainen on poliittista. Homoliikkeet kyseenalaistivat asetetun miesroolin ahtauden, heteroseksismin ja seksuaalisuuden merkityksen sukupuoli-identiteetille.

Sukupuolikategorioita ja sukupuolta merkityksenäntona kriittisesti tarkasteleva miestutkimus pyrkii ymmärtämään vallan, talouden ja sukupuolen moninaisia risteävyksiä. (Jokinen 2012, 3–4.) Kriittisen miestutkimuksen tulisi pyrkiä horjuttamaan miesten valtaa luonnollistavia rakenteita. (Jokinen 2003, 18.) 1990- ja 2000-luvulla miestutkimus keskittyi tutkimaan maskuliinisuuden tilannesidonnaisia representaatioita pyrkien irti samalla binäärisestä sukupuolikäsityksestä. Tutkimuksessa omaksuttiin intersektionaalisuuden käsite, jonka kautta huomioidaan

sukupuoliroolin lisäksi muut sosiaaliset kategoriat, kuten ikä, seksuaalinen suuntautuminen, etnisyyt, sosiaaliluokka ja kulttuuri. (Kyllönen 2022, 10.)

Tutkielmassani etenen seuraavalla tavalla. Olen valinnut Judith Butlerin (2006) opinkappaleen sukupuolen performatiivisuudesta teoriakehykseksi, koska performatiivisuuden käsite antaa tilaa tarkastella miestä ja maskuliinisuutta avoimena kategoriana eikä ennalta määräytyneesti, lukittuna luokkana. Hyödynnän ontologista konstruktionismia, jonka lävitse kirjoitan aineistoni analyysiä, ja sitä kuinka ihmiset rakentavat diskursseissa maskuliinisuuden erilaisia esityksiä. Lähestyn diskursseja siten, että ne eivät ole rajattuja uudelleentoistoja vaan ne rakentavat diskursiivista merkityksmaailmaa siten, miten ihmiset näkevät incel-ilmion maskuliinisuuden. Avaan seuraavassa luvussa, kuinka miehenä esiintymisen taitoa kuvaillaan kulttuurisesti kehystettynä ilmiönä. Tämän jälkeen erottelen maskuliinisuuteen liitetyistä käsitteistä hegemonisen maskuliinisuuden, marginaalisen ja alisteisen maskuliinisuuden, joiden kautta aineistoa on analysoitu pyrkimyksenä vastata mahdollisimman kattavasti tutkimuskysymykseen. Loppupohdinnassani kokoan tutkimukseni pääpiirteet ja pohdinnat yhteen.

2 Sukupuoli performanssina

2.1 Sukupuoli diskursiivisena performanssina

Tutkimukseni teoreettisena kehyksenä käytän Judith Butlerin (2006, 25) näkemystä sukupuolen performatiivisuudesta, jossa ajatellaan, että sukupuoli kaikissa muodoissaan *tehdään* toistojen sekä rituaalien kautta (ks. Mörä & Salovaara-Moring & Valtonen 2004, 259). Butlerin (2006, 25) teoria sukupuolen performatiivisuudesta tarkoittaa sitä, miten jatkuvana toistettuna tekojen sarjana muodostetaan sisäinen sukupuolen olemus, ja tuo sukupuolen tyyli esitetään sukupuolitetulla kehon tyyllittelyllä eli performanssilla. Butler (2006, 25) huomauttaa, kuinka sisäisenä taipumuksena pitämämme sukupuoli syntyykin niistä ruumiillisista teoista, joita tuotamme luonnollistettuina toimintoina eli sukupuolen esityksenä. Omin sanoin, poikalapsen sukupuolen performanssi syntyy, kun poika automaattisesti valitsee sinisen lellun, koska sitä on tarjottu hänelle useamman kerran.

Butler (2006, 58) ajattelee, miten sosiaalinen sukupuoli rakentuu diskurssien säätelemänä ja ehdottamina kehyksinä, ja kuinka sukupuoli luodaan kulttuurin kaikin kuviteltavissa, että toteutettavissa olevin mahdollisuuksien puitteissa. Butler (2006, 78–80) laajentaa performatiivisuutta puhetekojen tuottamisen lisäksi koskemaan sanojen rinnalla eleitä, asemia ja muita sukupuolien eroihin liittyviä feminiinisiä ja maskuliinisia käytäntöjä. Sukupuoli ei ole olemassa essentiaalisesti vaan sukupuoli tuotetaan performatiivisesti – eli esittämällä sukupuolta. (Em., 78–80.) Butler (2006, 54–63; ks. Mörä ym. 2004, 260) kirjoittaa, kuinka sukupuoli ei ole olemassa ennen kieltä tai kulttuuria, vaan sukupuoli tarvitsee rituaalisia toistoja tullakseen havaituksi sekä ylipäättänsä ajatelluksi sukupuolena.

Butlerin (2006, 229) mukaan sukupuolitetulla performansilla tuodaan esille tekojen, eleiden ja halujen kautta sisäistetty ja järjestynyt sukupuolen ydin, joka on kehon pinnalla tapahtuvaa julkista kulttuurin ehdollistamaa säätelyä. Mörä ym. (2004, 260) toteaa kuinka sukupuolen performansin teoriassa niin sukupuoli kuin seksuaalisuuskin rakentuvat, kun suoritetaan tietynlaisia toistoja. Diskurssit kehystävät ja rajaavat niin sukupuolen kuin seksuaalisuuden. Sukupuolten vastakkaisien rajausten takia miehet ja naiset sukupuolena ovat aina suhteessa toisiinsa. (Em, 260).

Butlerille sukupuolen performatiivisuus vaikuttaa olevan ilmaisuakti, jonka kautta muodostetaan kehys sukupuolelle ja jonka sisään sukupuoli asettuu, ja joka on käsitettävissä irrallaan biologisesta ruumiista. Butler (2006, 25) ilmaisee hyväksyvänsä performatiivisuudelle eli sukupuolen toisteiselle esittämisellä silti kulttuurisesti määrittävän ajallisen keston, joka tapahtuu ruumiin kontekstissa. Simone de Beauvoiren (2009 1.osa, 19), johon Butler (2006, 57) nojaa, kuuluisa ”Naiseksi ei synnytä, naiseksi tullaan” -toteamus lähestyy sukupuolta huomioiden tilan, eletyn kokemuksen ja kulttuurisen rakenteen, jotka kokonaisuutena vaikuttavat sukupuoleen luoden myös toisen sukupuolen. Butler (2006, 233) kommentoi Beauvoirea, kuinka sukupuolta voi ajatella *ruumiillisena tyylinä*, tekona, joka muodostuu historiallisten ehtojen kautta ja asettaa näin sukupuolelle niin rajoja kuin mahdollisuuksia. Ruumiillinen tyyli on niin ikään ymmärrettävissä performatiivisesti, jossa sukupuoli rakentaa sekä rakentuu esityksellisesti (em.,).

Havannoin tutkimuksessani tiedon olemusta ontologisen konstruktionismin lävitse. Jokinen & Juhila & Suoninen (2016, 371) kirjassa *Diskurssianalyysi, teorit, peruskäsitteet ja käyttö* Joki-

nen ym. kuvaa, ettei ontologisessa konstruktionismissa tutkimuskohdetta täysin palauteta kieleen. Kielen ulkopuolella voidaan ajatella ilmenevän ei-diskursiiviset ruumiin tai mielen maailmat (em. 371). Tutkimuksessani pyrin yhdistämään niin diskursiivista kuin ei-diskursiivista merkitysmaailmaa kielellisten käytäntöjen kautta. Jokinen ym. (2016, 372) mukaan yksittäisten puhetilanteiden rajat voidaan ylittää suhteuttamalla merkityksiä kokemuksiin tai ruumiillisuuteen. Sosiaalisen konstruktionismin uranuurtajat Peter L. Berger ja Thomas Luckmann (1994, 147–195; Ks. Jokinen ym. 2016, 381) esittivät kirjassaan *The Social Construction of Reality* teorian, kuinka ihmiset rakentavat kielellisten toimintojen kautta maailmasta ”totta”. Berger ja Luckman kuvaavat, miten ihminen rakentaa aktiivisesti kielellä sosiaalista todellisuutta. Kunnes jonkin asian tai idean toistaminen muovautuu osaksi luonnollista ihmisen olemusta. Lopulta luonnollistetusta asiasta tulee osa ihmisen sisäistettyä tietoisuutta.

Tero Nauha & Annette Arlander & Hanna Järvinen & Pilvi Porkola (2019) kirjassa *Performanssifilosofiaa: esitysten, esiintymisten ja performanssien filosofiasta performanssijatteluun* Arlander kirjoittaa otsikolla ‘Baradin performatiivisuus’, kuinka tieteenfilosofi, feministi ja queer-ajattelija Karen Barad lähestyy performatiivisuutta yrittäen rakentaa tieteellistä yhteyttä ei-diskursiivisen ja diskursiivisen maailman välille, joka tarkoittaa yksinkertaistettuna sitä, että jokainen diskursiivinen ilmentymä kytkeytyy materiaaliseen maailmaan. Kielellä ei voi tavoittaa ilmiön tosiasiallista ontologista olemusta vaan kieli antaa rajat, ikään kuin etiikan reunat, jolla ilmiötä kuvaillaan. Performatiivisuudella on tekoja tuottava luonne ja jossa tietämistä sekä olemista ei voi erottaa toisistaan. Performatiivisuuden käsite antaa materiaalille näin ollen jatkuvan, läpitunkevan aktiivisen osallistujan roolin, jossa materiaalisuus on yhteismuotoutumisen tilassa. (Em.) Butlerilla korostuu ajattelun asetelma, jossa sukupuoli tuotetaan kulttuuristen ehtojen kehityksessä. Barad sen sijaan lähtee asetelmasta, jossa hylätään dualistinen luonto/kulttuuri asetelma. Lähtökohta Barad’n ajatukselle on juuri luonnon ja kulttuurin erotuksen kriittikki. (Em.)

Pyrin kuvaamaan ja sanallistamaan prosessia, miten tutkimukseni aineiston kommentit rakentuvat kuvaamaan maskuliinisuuden performatiivisia esityksiä ja miten kommentit ovat merkitysyhteydessä laajempiin kulttuurisen jatkumon kehyyksiin luoden kielellisen rakenteen kautta sosiaalista todellisuutta, joka materialisoituu lopulta miehen ruumiiseen – joka on esitys ja tyyli.

2.2 Miehenä esiintymisen taito

Mies esittää maskuliinisuutta, joka on rakentunut kulttuurissosiaalisen performanssin kautta. Mies sisäistää kulttuurissosiaaliset tavat, asenteet, arvot sekä alakulttuurit. Niin muodoin maskuliinisuus ikään kuin rakentuu sisältä ulos sekä ulkoa sisälle. Maskuliinisuus on kuitenkin enemmän kuin kehollinen tyyli. Maskuliinisuus muodostuu oman persoonallisuuden säätelämänä, rakentamana ja rajoittamana sekä mahdollistajana että ruumiillisena kokemuksena kulttuurisessa tilassa. (Jokinen 2000, 228.) Kulttuurinen tila ja erilaisten maskuliinisuuksien kehystämä näyttämö antaa miehellä mahdollisuuden keholliseen sekä kehon kautta tapahtuvaan sisäiseen luonnollistettuun maskuliinisuuden ilmentämiseen. Beauvoir'n (2009, 20) ruumiin-fenomenologiset käsitteet *transsendenssi*, joka kuvaa ulospäin suuntautuvaa tietoista liikettä sekä *immanenssi*, joka taas ilmentää sisäänpäin kääntyvää sulkeutuvaa tilaa, voidaan ajatella ilmentävän kehollisen subjektin mahdollisuutta rajoihin sekä vapauten kulttuurisessa tilassa. Beauvoir (2019, 58) kirjoittaa kuinka jokainen ihminen on transsendenssin ja immanenssin risteyksessä lähtökohtanaan itseään kehystävät nykyhetken tilat sekä mennyt elämä. Transsendenssiin eli tulevaisuuteen, yli nykyisen kurottava liike voi estyä joko henkilön itsensä heikkouden vuoksi tai toisten mahdollistaman alistamisen tai sorron vuoksi. (Em. 58) Miehen kehollista sekä sisäistä vapautta koettelee joka hetki immanenssin ja transsendenssin kaltainen tila, joka voidaan sanallistaa sekä kehollisten äärirajojen eli muotojen että abstraktimpien sisäisten maskuliinisuuksien merkitysten kautta. Miehuullisuuden ja maskuliinisuuden rajoja koetellaan sosiaalisesti ulkoapäin rakentamalla miehuuden diskursseilla maskuliinisuuden symboliuniversumia.

Jokinen (1999, 211) kirjoittaa, kuinka miehisyyden problematiikka korostuu erityisesti nuorissa miehissä, joilla ei ole ehtinyt kertymään sosiaalista ja taloudellista -pääomaa, valtaa eikä statusta. Nuoren miehen maskuliinisuus on näin ajateltuna määriteltävä ruumiillisesti, koska se on ainut asia mikä heillä on. (Em. 211). Jokinen (2000, 229) kuvailee oivaltavasti miehenä esiintymistä ruumiillisen kehon ja erityisesti maskuliinisuudelle merkitsevän elimen, peniksen kautta. Ruumiillinen elin, penis, joka erottaa fyysisesti miehen naisesta, fallosmaisena ”olen-tona”, symboloi maskuliinista hallintaa ja valtaa. (Em. 229.) Connell (2020, 43) huomauttaa kuinka positivistinen evoluutiollinen sukupuoliteoria, joka kytkee miehen ja naisen roolit biologisiin sukupuolieroihin eli kahteen luokkaan johtaa tiukasti ajatusta siitä, kuinka miehen ja

maskuliinisuuden esitys olisi yhtä. Historiallisesti penikselle on muotoutunut merkitys, joka on rakentunut kulttuurisesta maskuliinisuuden havainnoinnin aktista (em. 43).

Beauvoir (2019, 116) sukeltaa syvemmälle kuvaillessaan miehen sisäistä olemusta, kuinka miehelle penis on alter ego, osa itseään mutta silti erillinen, juonikkaampi ja taitavampi. Miehellä on jotain mikä pitää häntä ohjauksessa sekä ulkoapäin että sisältä omasta alitajunnasta käsin. (Em. 116). Ruumiin ääriviivoja ei voi ylittää, niin kuin ei myöskään maskuliinisuuksien sisäistä vertaamista suhteessa muihin miehuuksiin. Penis esittää symbolia, joka sitoo ruumiin kaltai- siinsa muihin. Kuinka mies voi ylittää itsensä, kehittää itsessään olevaa sisäistä miehuullisuut- taan, kun ruumiillinen toiseuttava elin penis, kulttuurisesti rakentunut merkityssymboli jakaa jo valmiiksi annetun esitettävän roolin? Kuinka mies voi ylittää itsensä esittämisen rajat diskur- siivisesti konstruoituneessa kulttuurisessa maailmassa, joka on rakentunut pitkälti merkityksel- tään lukkoon lyödyn rakennetun seksikuvaston, binäärisen parinvalinnan, miehuullisten sekä ruumiillisten kuvauksien että kyvykkyyden vertailun varaan?

Maskuliinisuuden konsepti rakentuu suhteessa feminiinisuuden konseptiin. Dualistisen kehyy- sen kautta tuotetaan sukupuolet, jotka määräytyvät kulttuurisesti ja historiallisesti erojen teke- misen ja esittämisen kautta. (Connell 2022, 68.) Kulttuuriset normatiiviset odotukset ohjaavat maskuliinisuuden kulkua ja esittämistapaa, jota miesten odotetaan esittävän (Em. 70). Butler (2006, 69) kirjoittaa, kuinka heteroseksuaalinen halu jäsentää maskuliinisuuden ja feminiini- syyden toisistaan erillisiksi ja niin, että maskuliinisuus ilmentää miespuolisia ja feminiinisyys naispuolisia ominaisuuksia (ks. Jokinen 1999, 19). Kulttuurissamme maskuliinisuuksiin ja fe- miniinisyysiin liitetään erilaisia merkityksiä. Erilaiset värit, urheilulajit, eläimet, sanat ja kas- vit mielletään maskuliinisuuden ja feminiinisuuden erottelun kautta. (Jokinen 2000, 206.) Mas- kuliinisuus ikään kuin liimattuna sukupuoleen viiltää läpikotaisin koko miehisen olemuksen, jopa niin pitkälle, että yksilön kykyä tunnistaa ja eritellä tunteitaan pidetään feminiinisenä piir- teenä, koska miehet ovat järki-ihmisiä ja naiset tunneihmisiä. (Em. 206–207.) Jokinen (2000, 213) kirjoittaa miehen tavoista tuntea, ajatella, kävellä, pukeutua ja rakastella ulottuvuuksina, jotka ovat kulttuurin määrittelemiä. Ja joka tapauksessa kaikkein tärkeintä on, ettei miehuudesta kasva epäilyjä. Tosin Connell (2020, 68) huomauttaa, miten kaikissa kulttuureissa ei ole mas- kuliinisuuden konseptia, vaikkakin on sukupuoleen liittyviä selontekoja. Kolonialismi sekä ka- pitalistinen talousjärjestelmä ovat osaltaan vauhdittaneet sukupuolen ja maskuliinisuuden yh- teenliittymistä (em. 68). Kulttuureissa, joissa maskuliinisuuden ja feminiinisuuden konseptit

eivät ole polarisoituneet, maskuliinisuutta ei ole olemassa siinä merkityksessä kuin eurooppalaisessa tai amerikkalaisessa kulttuurissa (em. 68).

3 Maskuliinisuudet

3.1 Hegemoninen maskuliinisuus

Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen lähtökohta on feministisissä patriarkaattiteorioissa, joissa selitetään miehen ylivaltaa naiseen sekä naisen jättämistä patriarkaalisen järjestelmän ulkopuolelle (Connell 2020, 77). Erityinen huomio kiinnittyy miesten välisiin eroihin sekä miesten mahdollisuuksiin muuttaa patriarkaattia (Jokinen 2012, 173). Jokinen (2000, 215–217) määrittää hegemonisen maskuliinisuuden seuraavasti: hegemoninen maskuliinisuus voidaan ymmärtää miehiä yhteen liittävästä käytännöstä; se on määrätyn maskuliinisuuden ihanteiden valtaapitävää asemaa kulttuurissa; ja edelleen, se on valtaapitävän miesluokan asemaa suhteessa miehiin ja naisiin. Connell (2020, 76–78) korostaa, että hegemoninen maskuliinisuus on ymmärrettävä suhteessa muihin maskuliinisuuksiin. Näin ollen hegemoninen maskuliinisuus ei ole tarkkarajainen luokka tai kategoria. Hegemoninen maskuliinisuus kehollistuu miehissä yhteisen hyväksytyin kulttuurisen käytännön kautta (em. 76–78). Kulttuurinen käytäntö rakentessaan kielen avulla koostuu erilaisista sanoista ja luokista, joita liitetään maskuliinisuuteen. Connell (2020, 76–78) esittää, että hegemoniseen maskuliinisuuteen kiinnitetään maskuliinisuuden symbolisia rooliesimerkkejä, jotka kuvaavat sankareita, kuuluisia näyttelijöitä ja jopa fiktiivisiä fantasiahahmoja. Jokisen (2000, 217) mukaan hegemonisen maskuliinisuuden ideaaleja ovat: voima, menestys, tunteiden hallinta ja heteroseksuaalisuus.

Miesten välisessä kamppailussa hierarkkisesti järjestäytyneet maskuliinisuudet pitävät yllä jatkuvaa mahdollisen ystävyuden ja mahdollisen vihollisuuden välistä jännitettä, joka on kietoutunut hegemonisen maskuliinisuuden lupaukseen vallasta (Jokinen 2003, 16–17). Hegemonisen maskuliinisuuden hallitsema valta-asema perustuu alistamiseen ja sivuuttamiseen (em. 16–17). Jokinen (1999, 86) esittää, että miehet uusintavat hegemonisen mieheyden malleja, elävät todeksi merkityksiä ja käytänteitä, joita pidetään ikään kuin luonnollistettuina. Hegemoninen mieheys rakentaa miesten identiteettiä pitäen sisällään sekä intentionaalisten että arkisten käytäntöjen odotukset (em. 86).

3.2 Alisteiset ja marginalisoidut maskuliinisuudet

Hegemonisen maskuliinisuuden määreet ja mitat täyttämättä jääneet miehet joutuvat tyytymään alisteiseen asemaan. Connell (2020, 79) esittää, että kielen kautta voidaan poikia ja miehiä ikään kuin karkottaa maskuliinisuuden hegemonisesta kärkitaistelusta käyttämällä heistä nimityksiä kuten: nynny, nörtti, homo, luuseri, kalkkuna, mammanpoika, karkkiperse, äidin paneskelija jne. Symboliset viittaukset sekoittuvat yhä enemmän feminiinisyteen (em. 79). Alisteiset maskuliinisuudet rakentuvat, kun miehet eivät pysty sorrosta tai syrjäytymisestä johtuen täyttämään hegemonisen maskuliinisuuden määreitä kuten toisten miesten julkinen nöyryyttäminen tai kilpailu työpaikalla (Jokinen 2003, 17). Alistetut miehet ovat patriarkaatin valtarakenteessa heitä, joilla on vähiten valtaa tai siihen liittyviä merkityksiä käytössään (Jokinen 2000, 215).

Connell (2022, 79; ks. Jokinen 2000, 220) kuvaa, kuinka miehet, jotka hegemonisen maskuliinisuuden tavoittelustaan huolimatta eivät saavuta hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä, ovat suhteessa hegemonisen maskuliinisuuden tilaan olemalla maskuliinisen hegemonian projektissa osallisina tai rikoskumppaneina. Connell (2022, 79; ks. Jokinen 2000, 220) avaa esimerkiksi, jossa urheilutähden kannattaminen sekä pelin ihailu ovat yhdenlainen hegemonisen maskuliinisuuden projekti, jossa toisia maskuliinisuuksia ihailevat miehet ovat osallisena uusintamassa maskuliinista hegemoniaa.

Miehistä, jotka marginalisoituvat hegemonisesta patriarkaatissa erilaisin perustein, Connell (2022, 80–81) käyttää nimitystä marginalisoituneet maskuliinisuudet. Miehet eivät ole saavuttaneet hegemonista asemaa. Patriarkaatin marginaalissa miehet saattavat olla suhteessa toisiinsa hyvinkin erilaisia, mutta yhteistä heille on sekä kulttuurisen että sosiaalisen kentän rajautunut asema. (Connell 2022, 80–81; Jokinen 2000, 220.) Marginaaliset maskuliinisuudet saattavat näyttäytyä miesten tietoisena pyrkimyksenä irrottautua vallitsevista diskursseista, tai he voivat vaihtoehtoisesti tavoitella niitä (Jokinen 2003, 18). Marginaalissa olevasta esimerkistä käy kotisisä, joka saattaa marginalisoitua, mutta ei joutua alisteiseen asemaan, koska on onnistunut näyttämään heteroseksuaalista kykyään (em. 18).

4 Tutkimusasetelma

4.1 Aineisto ja tutkimuskysymys

”Olen ulkopuolinen.

Muut saavat jotain, mistä minä jään paitsi.

Kukaan ei välitä minusta.”

(HS, Marianne Riiali, 2022)

Tutkimusaineistokseni valikoitui kommenttiryhmään kirjoitetut viestit koskien Helsingin Sanomien artikkelia *Vihaiset miehet ilman seksiä* (HS, 17.9.2022), jonka kirjoittaja on Marianne Riiali. Kommentteja on yhteensä 128 kappaletta.

Artikkelissa haastatellaan muun muassa incel-alakulttuureista väitöskirjatutkimusta tekevä Emilia Lounelaa, joka tutkii incel-ilmiötä erityisesti verkkoyhteisön näkökulmasta. Lounela kommentoi, kuinka incel-yhteisöjä on ollut parinkymmenen vuoden ajan. Ilmiö on Lounelan mielestä monipuolisempi kuin ymmärretäänkään. Incel-ajattelussa keskeistä on näkemys, että seksi on hyödyke, joka jakaantuu yhteiskunnassa epätasaisesti: toiset saavat ja toiset eivät saa. ”Tahdonvastainen selibaatti” herättää inceleissä turhautumista, naisvihaa, yksinäisyyden ja osattomuuden tunteita. Kyse on sekä tunteesta, joka laajenee koskemaan koko yhteiskunnallista ajattelua ja näkemystä omasta asemastaan, että tunteesta, että jää jotain ilman. Lounela pitää sitä kiinnostavana incel-yhteisössä, kuinka keskustelut kiertyvät seksin tai seksin puutteen ympärille ja kuvaa sen mahdollista selitystä sillä, että kulttuurimme on hyvinkin seksikeskeinen. Lounela toteaa, kuinka vallalla on käsitys, että naiset antavat ja miehet saavat seksiä eikä tuota tilannetta voi parantaa vaan miehet ovat geeniensä armoilla. Ulkonäköä, vikoja ja puutteita ruoditaan. Jos ei täyty ihannemiehen vaatimuksia, niin ajatellaan, että on tuomittu jäämään ilman naista. Lounela pitää incel-ilmiötä nuoren aikuisen läpimenoaiheena, joka on värittänyt osattomuuden ja syrjäytymisen kokemuksena.

Artikkelissa haastatellaan Henkaksi nimettyä miessukupuolista, joka elää tahdonvastaisesti seksitöntä elämää, ja seksin saatavuuden varmistaminen on Henkan muotoilemana myös yhteiskunnallinen asia. Henkan mielestä seksin saaminen ei tulisi olla yksilön vastuulla, vaan seksin saamista tulisi tukea verovaroin. Henkka ei kutsu itseään inceliksi. Hän on tutustunut suomalaisen anonyymien Ylilauta-keskustelufoorumien incel-keskusteluihin, mutta ihmettelee,

miksi ihmeessä hän vihaisi naisia, joita hän haluaa. Henkka rinnastaa seksin saamisen kansalaisyhteiskuntaan, johon kaikilla pitäisi olla oikeus. Henkalla on kertomansa mukaan ollut muutamia seksikontakteja. Parisuhteessa hän ei ole ollut. Henkka on tilanteensa vuoksi ajautunut ostamaan seksiä, mutta nyt hänellä ei ole enää varaa ostaa seksiä ja on joutunut seksinostamisen vuoksi velkasaneeraukseen.

Tutkimukseeni olen valinnut kommentit, jotka kuvailevat sanavalinnoillaan tutkimuskysymykseeni vastaamisen kannalta keskeistä sisältöä. Kysyn aineistoltani: *miten erilaisin puhetavoin incel-mieskuvan maskuliinisuutta rakennetaan julkisessa keskustelussa?*

4.2 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä

Jokinen ym. (2016, 251–252) toteavat kuinka sosiaalinen konstruktionismi on diskurssianalyttisen tutkimuksen teoreettinen koti. Asioiden ja ilmiöiden merkityksellistäminen muotoutuu kahden vastakkaisen tendenssin kautta, jossa toisaalta on käynnissä vakiintumisen prosessi, joka auttaa meitä luokittelemaan arkipäivän asioita ja tunnistamaan jo olemassa olevia ilmiöitä; ja toisaalta käynnissä on tila, jonka rajamailla ja kautta luodaan moninaisuutta ja uusia merkityksellistämisen tapoja. Ilmiöt ja asiat merkityksellistyvät erontekojen kautta ja samalla rakentuvat kontekstissa. (Em. 251–252.)

Diskurssit ovat ajattelua ja puhetta sekä niillä on seuraukset. Diskurssit tuottavat objektin eli kohteen ja diskursiivisen kielikäsitteilyn mukaan kohde on sellainen, minkälaiseksi se sanoilla tuotetaan. (Jokinen 2000, 110, 113–114.) Diskurssit muovautuvat, kun yhteisesti jaetut kulttuuriset ja merkityksellistämisen tavat kiinnittyvät toisiinsa muodostaen diskursiivisia sääntöjä ja luonnollistuvat osaksi traditiota ja hegemoniaa (em. 110). Yhteisesti jaetut kulttuurisen merkityksellistämisen tavat voivat tuottaa rajoituksia, joiden kautta esimerkiksi miesten väkivaltainen käyttäytyminen rajataan tietyn miesryhmän käyttäytymiseksi (em. 110).

Diskurssianalyysissä puheet ja teot ovat toimintaa, joilla uusinnetaan ja muunnetaan sosiaalista todellisuutta (Jokinen & Juhila & Suoninen 1999, 19). Puheen ja tekojen kautta ihmiset rakentavat selontekoja (account), joissa asiat ja ilmiöt tuodaan yhteisesti jaettavaksi ja ymmärrettä-

väksi. Selonteot tulevat ymmärrettäväksi yhteisten jaettujen tapojen sekä merkitysten ymmärtämisen kautta (Jokinen ym. 1999, 20). Selonteot kumpuavat kulttuurisesta varannosta. Jokinen ym. (1999, 20) kirjoittavat, miten selonteoilla ja toiminnalla on samankaltaisuutta; molemmat aloittavat toimintansa tutuimmista vaihtoehdoista, jotka noudattavat tietynlaista itsestäänselvyyttä.

4.3 Metodiset valinnat

Asemoidun tutkielmassani diskurssianalyttisen tutkimuksen ulottuvuuksien kentällä seuraavanlaisesti. Jokinen ym. (2016, 369) esittää, kuinka tutkija asemoi itsensä ja tutkimuksensa diskurssianalyttisen tutkimuksen kartalle paikantamalla erilaisten ulottuvuuksien kautta tutkimaansa ilmiötä. Pitäydyn tutkimaan erityisesti Jokisen ym. (2016, 369) kuvaamaa merkitysten tilanteisuuden ja kulttuurin jatkumon välistä suhdetta. Kulttuurin jatkumoa voi hahmottaa keskittyen ytimeen, eli tutkimuksen kohteena olevaan toimintaan tai laajentaa tutkimusta kulttuurin suuntaan (em. 369). Lähestyn aineistoni kommentteja siten, että ne ovat paitsi kuvauksia tilanteisuuden ehtojen muotoilemina mutta myös historian, kulttuurin ja sisäistettyjen sosiaalisten käytäntöjen uusintamina.

Jokinen ym. (2016, 61–64) kartoittaa diskurssianalyysin kautta havainnoitavia yleisiä tunnuspiirteitä seuraavasti. Diskurssi realisoituu tekstissä, tutkija on kiinnostunut tekstin muodosta, joka sisältää useita merkityksiä. Tällöin ei olla kiinnostuneita tekstin tuottajasta itsestään. Diskurssi nimeää ja antaa muodon objektille, ja tällöin nimeäminen luo objektille olemassaolon. (Em. 61–64.) Diskurssien muodostumisprosessin kautta kutsutaan ihmisiä erilaisiin persoonallisuuden positioihin, joita kehystävät tilannesidonnaiset vapaudet sekä velvollisuudet (em. 61–64). Diskurssi yhtenäisenä merkityssysteeminä rakentaa todellisuudesta palapeliä, joka ei ole tarkkarajainen, eikä yksiselitteisen selkeä. Diskurssit viittaavat toisiin diskursseihin, kommentoivat toisiaan ja voivat olla jännitteisiä keskenään ja sisältävät intertekstuaalista vastakkaisuutta. (Em. 61–64.)

Aineiston käsittelyn aloitin siirtämällä kommentit word-tiedostoon. Kommenttisivuja tuli yhteensä 40. Kävin läpi aineistoa ensin selaamalla ja sen jälkeen lukemalla kaikki kommentit läpi

useaan otteeseen. Etsin sanoja, kuvailuja ja esityksiä, joista ilmenee hegemonisen maskuliinisuuden piirteitä, merkityksenantoja, mahdollista marginaalisen ja alisteisten maskuliinisuuksien kuvailuja. Yksittäinen kommentti usein sisälsi moniulotteista ja jopa vastakkaista diskursia, sekä useita päällekkäisiä diskursseja. Sanat olivat usein selkeästi löydettävissä, mutta analyysin teko muodostui haastavammaksi merkitysten sekä kulttuurisen jatkumon kehällä, jossa merkityksiä oli ajateltava maskuliinisuuden sisäisestä puheesta, jonka kautta maskuliinisuuden piirteet ja niihin liittyvät sanat ovat luonnollistettu kulttuurimme välityksellä. Peilasin analyysissäni sukupuolen performatiivisuuden johdetta, kuinka incelin ja maskuliinisuuden esitystä diskursiivisesti rakennetaan kielen kautta. Lopulta hahmottelin, miten diskurssilla uusinnetaan maskuliinisuuden struktuuria ja millaisia uudelleen rakentamisen yrityksiä inceliin liittyvä maskuliinisuuden esitys saa mahdollisesti aikaan sekä millaista maskuliinisuuden asemaa incelille tarjoutuu.

4.4 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksessa käytetyn viestiryhmän keskusteluaineisto on nähtävillä Helsingin sanomien tilaajille. Helsingin Sanomien artikkelien kommentointiosiota ohjaa moderaattori ja vuodesta 2019 osaan artikkeleista edellytetään kirjautumista omalla nimellä.

Arja Kuula (2011, 119) kuvailee internetin viestiryhmiä puoliavoimeksi henkilörekisteriksi, jonka havainnointi sellaisenaan on laillisesti sallittua. Puoliavoin rekisteri tarkoittaa, että keskusteluosioon täytyy kirjautua sisälle esimerkiksi sähköpostilla ja salasanalla. Viestiryhmiä voi käyttää tiedonlähteenä tai tutkimusaineistona. Tutkimuksessani käytän viestiryhmässä kirjoitettuja viestejä sähköisen vuorovaikutuksen näkökulmasta ja analysoin keskustelussa annettavia määritelmiä sekä merkityksiä niin tässä tapauksessa viestit toimivat tutkimusaineistona, eivätkä tiedonlähteenä. Tutkijan tehtävä arvioida koituuko analysoitavan viestin kirjoittajalle haittoja, kun viestejä julkaistaan erilaisilla foorumeilla ja käyttää valinnoissaan hyvää eettistä harkintaa. Internet-tutkimuksen etiikasta yleisesti tutkijan on muistettava tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, yksityisyyden suojaaminen. (Kuula 2011, 123–126.)

Tutkimuksessani ei kerätä ihmisiltä suoraan tietoa vaan kyseessä on jo valmiiksi julkiset kommentit. Tietosuojan tavoite on suojella ihmisten yksityisyyttä. Tutkijan käsitellessä henkilötietoja edellyttää toiminta tietosuojalainsäädännön mukaista käytäntöä. Lainsäädännöllä ei pyritä estämään henkilötietoa sisältävien aineistojen keräämistä ja analysointia, vaan käytännössä sääntelemään tietojen keräämistä, säilyttämistä, käyttöä ja luovuttamista. (Kuula 2011, 58–59.)

5 Tutkimustulokset ja aineistoanalyysi

5.1 Hegemoninen maskuliinisuus

Kommenteissa tuotetaan ja kuvaillaan inceliin sekä hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyviä sanoja, merkityksiä ja merkityksenantoja. Kommenteissa sanallistetaan asemapaikkaa miehisyyden esitykselle, joka pyrkii saavuttamaan hegemonisen maskuliinisuuden kulttuuriset ja normatiiviset odotukset miehisisyyden esityksestä. Ideologisella tasolla hegemonista maskuliinisuutta kuvaillaan arvojen ja ihanteiden kautta. Kommenteista kaikki viisi ovat miesoletetun kirjoittamia.

5.1.1 Kilpailudiskurssi

Nykykulttuurissa kumppanin etsiminen on toisaalta vaikeampaa kuin koko ihmisen historiassa, kiitos Internetin. Kilpailussa kumppaneista (oleellisesti siis miehet kilpailevat naisista) on, kiitos Internetin, vastassa lähes koko maailma eli myös eri dominanssihierarkioiden huiput. Tästä voi seurata epärealistisia odotuksia sille, mikä on riittävää. Aiemmin saattoi vaikkapa olla koko kylän tuttu viihdyttäjä, muusikko, koomikko, taiteilija, urheilija, tai ihan vain komea. Jotain erikoista, mistä kiinnostua. Nykyään - kiitos Internetin - samantasoisessa ihmisessä ei olekaan mitään ihmeellistä, joten miksipä naiset kiinnostuisivatkaan. Naiset etsivät edelleenkin (ihan järkevästi/oikeutetusti) niitä huippuja, koska miksi kukaan haluaisikaan epäkompetenttia miestä, luuseria. Mutta missä menee kompetenttien miehen raja nykyään voi olla vähän vääristynyt kovan kilpailun vuoksi. Tästä seuraa se, että ”naisten pitäisi laskea rimaa” ja ”tasokkaita miehiä ei ole”, vaikka taso lienee keskimäärin korkeampi kuin ikinä historiassa. [- -.]

(Mies)

Kilpailu-diskurssi rakentuu hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyvien sanojen ja merkitysten varaan, kuten 'kilpailu', jonka voi lukea kuuluvan hegemonisen maskuliinisuuden piirteisiin sekä patriarkaalisen kapitalismin yhteiskunnallisesti organisoituun järjestelmään (Connell 2020, 33, 56). Connell (2020, 36) kirjoittaa, kuinka länsimaalaisen miehen ja maskuliinisuuden tekeminen kietoutuu tiiviisti taloudellisiin rakenteisiin määrittäen sukupuolille asemia luokkayhteiskunnassa. Kommentissa luodaan hegemonisen maskuliinisuuden performatiivista tyyliä pitämällä yllä puhetapaa kriteereistä, jossa ”naiset etsivät huippuja” sekä hegemonisen maskuliinisuuteen liittyviä maskuliinisuuksien ja roolien nimeämisiä, kuten ”koko kylän viihdyttäjä”, ”muusikko, koomikko, urheilija tai ihan vain komea”, joita naiset arvostavat. Diskurssissa luonnollistetaan hegemonista maskuliinisuutta ja todetaan, että kilpailu on kovaa, että kaikki eivät voi kilpailussa pärjätä, eivät ainakaan ”epäkompetentit” ja ”luuserimiehet”. Ideologisella tasolla hegemonisen maskuliinisuuden rakentama valtakoneisto työntää hegemonisessa kilpailussa miehiä alaspäin (ks. Connell 2020, 37). Kaikilla miehillä ei ole mahdollisuutta kilpailla hegemoniasta, päästä osaksi valtaan, saada sosiaalista statuksesta ja pääomasta. Diskurssi uusintaa hegemonista valtapositiota, se tuo esille miehen, häviäjän, jolla ei ole kyvykkyyttä kilpailla ”huipulla”. Kommentissa on osuva ilmaisu, johon tiivistyy monilta osin koko hegemonisen maskuliinisuuden kilpailun idea: ”dominanssihierarkioiden huiput”. Kommentin mukaan enää miehen suoriutumiseen naismarkkinoilla ei riitä edes mikään kylätason mestariluokkaan yltäminen, internetin aikakaudella, kun kilpakenttä on ”lähes koko maailma”. Kommentti todistelee läpi linjan osuvasti oman argumentaationsa lähtökohdan puolesta, jossa linjataan, että ”Nykykulttuurissa kumppanin etsiminen on toisaalta vaikeampaa kuin koko ihmisen historiassa”.

Kautta koko ihmiskunnan historian osa miehistä on jäänyt ilman. Ilman naista ja ilman lapsia. Ilmiötä kutsutaan parinvalinnaksi. Parinmuodostus on kaikilla eläimillä, myös ihmisellä, melkoista kilpailua. Kilpailussa häviävät jäävät ilman. Mikä tässä on niin uutta ja ihmeellistä?

(Mies)

Edellä kilpailudiskurssi kehystää parinvalintaa kilpailukentäksi, jossa kilpailussa häviävät jäävät ilman. Toteamalla, että siinä ”ei ole mitään uutta eikä ihmeellistä” luodaan merkityksiä vahvistaen kilpailun kuulumista hegemoniseen maskuliinisuuteen, ja samalla todetaan kilpailuun ja parinvalintaan liittyvät riskit luonnollisena järjestelmänä. Hegemoninen maskuliinisuus rakentuu miesten välisen kilpailun eetokseen, jossa tarvitaan häviäjät ja voittajat paitsi luonnollistamaan myös tuottamaan maskuliinisuuden esitystä, jossa vain huippuyksilöt pärjäävät. Ideologisesti kommentti on kannanotto maskuliinisen hegemonian puolesta siten, että se vihjaa, että jo miesten välisessä kilpailussa ei pärjää, jää ilman kumppania. Kommentti jopa rinnastaa ihmisen eläimeen, ”Parinmuodostus on kaikilla eläimillä, myös ihmisellä, melkoista kilpailua”. Kommentti viittaa kulttuurin tuolle puolen sisältäessään yhteen liitettyjä merkityksiä: ’pariutuminen’, ’eläin’, ’ihminen’, ’kilpailu’. Merkityksistä nousee ajatus, jonka mukaan: (ihmisen) pariutuminen on eläimellistä kilpailua.

5.1.2 Yksilön vastuu -diskurssi

Henkka on työtön, ei opiskele ja on velkasaneerauksessa seksin oston takia. Ja edelleen syy ongelmiin löytyy jostain muualta kuin peilistä. Ongelma on kyvyttömyys kantaa vastuuta omasta elämästä, josta parisuhteen ja seksin puute ovat seurauksia.

(Mies)

Yksilön vastuu -diskurssissa rakentuvat hegemonisen maskuliinisuuteen liittyvät vastakkaiset merkitykset, jotka ilmaistaan hyvinkin suoraan. Kommentissa Henkkaa ruoditaan niin ’vastuuttomuudesta’ kuin ’kyvykkyyden’ puutteesta hallita omaa elämäänsä, josta kertoo muun muassa oleminen ”velkasaneerauksessa seksin” takia. Kommentissa luonnollistetaan individualistinen pyrkimys ja sisäinen hallinnanohjaus, jonka täytyy tulla yksilöltä itseltään. Yksilöä kehoitetaan laittamaan ruumiinsa ja psyykeensä peliin. Diskurssista on nähtävissä hegemoniseen maskuliinisuuteen liittyvät normatiiviset odotukset, jopa ideologinen individualistinen pärjäämisen eetos, joka edellyttää itsensä jatkuvaa kehittämistä, oman tilan niin henkistä kuin ruumiillista ylittämistä, eksistentiaalista transsendenssia (Beauvoir 2009, 57–59; ks. Connell 2020, 43). ’Katso peiliin -kehotuksella’ ohjataan yksilö näkemään oman tilanteensa alkujuuret. Jos yksilö ei ym-

määrä olevansa yksin vastuussa elämästään, on parisuhteen ja seksin puute seurauksia tästä sisäänpäin kääntyneestä immanenssin tilasta, jossa yksilö ei kykene ylittämään rajojaan. Kommentin huomautus ”Syy ongelmiin löytyy jostain muualta kuin peilistä” vihjaa, että jos Henkka sattuisi vilkaisemaan peiliin, sieltä ei katsoisi takaisin pystyvä mies, sieltä näkyisi työtön, jota Henkan itsensä olisi nuhdeltava ja komennettava töihin tai edes opiskelemaan.

Mitäpä jos kertoisimme Henkalle, että yhteiskunta maksaa jo elatuksesi ja olisi valmis maksamaan ilmaisen koulutuksen - nyt Henkka sinulla on rakennuspalikat, sinun täytyy niillä rakentaa.

(Mies)

Kommentissa kulttuurisen merkityksen tasolla tuodaan ilmi, kuinka patriarkaalinen yhteiskunta mahdollistaa kaikille miehille tikapuut, joiden varassa voi elämäänsä rakentaa, jos vain viitsii tai pystyy. Samalla kommentti korostaa yksilön vastuuta oman elämänsä rakentajana. ”Rakennuspalikat” vertautuu lasten leikkikaluihin, joita lapset rakentelevat. Symbolisella merkityksellä Henkkaa toiseutetaan ikään kuin lapseksi, jolle annetaan palikat, joilla pitäisi rakentaa tulevaisuus ja elämä. Mutta edes ’ilmaiset’ asiat eivät ota Henkalta sujuakseen, Henkalta, joka ei ota vastuuta omasta elämästään. ”Yhteiskunta” näyttäytyy kommentissa vastikkeellisena paikkana, se ”maksaa jo elatuksesi”. Kommenttiin on ikään kuin sisäänkirjoitettuna kehoitus, kerää Henkka palikkasi ja mene edes kouluun.

5.1.3 Biologinen diskurssi

Sukupuolilla on oikeita (tilastollisia) eroja, eri biologinen funktio ja eri biologinen pelikirja. Myös vauvalla on eri intressi kuin äidillä, ja sisarukset pelaavat osittain keskinäistä nollasummapeliään. Seksivietti orjuuttaa miehiä alituisen. ”Juoksu” tulee naisille ajoittain. Rakkaus orjuuttaa kaikkia vaihtelevasti, erityisesti äitejä lapsiinsa. Luonto on ”tarkoittanut”, kaikille olioille vain ja ainoastaan yhden tehtävän: lisääntymisen. Ihminen ei ole poikkeus. Miehen funktio päättyy seksiin, naisen funktio vasta alkaa siitä. Siitä johtuvat myös viettiemme painotuserot. [--.] Mutta kokonaan emme ole onnistuneet orgaanista perintöämme häivyttämään.

(Mies)

Edellä biologisessa diskurssissa kommentoija kuvailee miehen osaa ja toimintaa kategorisesti biologian kautta luomalla kaksi luokkaa, naiset ja miehet, ja naisille vielä alaluokan lapset, jossa ”Rakkaus orjuuttaa kaikkia vaihtelevasti, erityisesti äitejä lapsiinsa”. Kommentissa lapset eivät näe isäänsä, jota ”Seksivietti orjuutta - -”, isä on kuitenkin hoitanut ”kaikille olioille vain ja ainoastaan yhden tehtävän: lisääntymisen”. Biologiset ääripäät, nainen ja mies johtavat merkitystasolla polarisaatioon, kommentissa jopa niin, että erosta johtuvat ”viettiemme painotuserot”. Connell (2020, 26) kirjoittaa, kuinka historiallinen evoluutioteoria sukupuoliteorian korostaa sukupuolten eroja. Siinä jopa liioitellaan miesten ja naisten välisiä eroja. Evoluutioteorian mukaan miehen ruumissa maskuliinisuus on perimänä geeneissä ja suodattuu evoluutiollisesti näyttäytyen erilaiselta kussakin kulttuuriympäristössä (Connell, 2020, 46). Connell (2020, 164) jatkaa, miten patriarkaalinen ideologia, joka korostaa biologisia eroja, on syvään juurtunut päätelmä eurooppalaisessa filosofiassa.

Biologinen diskurssi sulkee miehen esityksen luonnon eli biologian ohjaamaan immanenssiin ja osin vapauttaa miehen kulttuurisesta vastuustaan. Teot, toiminta ja esitys ovat deterministisiä luonteeltaan ja kuvaillaan lähes väistämättöminä. Kommentissa miehen esitys ei rakennu sosiaalisten käytäntöjen kautta, vaan miehen esitys perustellaan luonnolla, sekä biologisena että olemuksellisenä faktana. ”Luonto on ’tarkoittanut’ -- ainoastaan yhden tehtävän: lisääntymisen. Miehen funktio päättyy seksiin, naisen funktio vasta alkaa siitä. Siitä johtuvat myös viettiemme painotuserot.” Biologisessa diskurssissa mies ei voi siirtyä transsendenssin alueelle, hän ei voi ylittää, jos ei alittaakaan itseään. Kommentin puhetapa maskuliinisuudesta on näin muodoin hyvin kategorinen, totaalinen ja kärjistäen ei-kulttuurinen. Biologinen diskurssissa mies leijuu irti osin jopa sosiaalisen alueelta, mikä on tietysti silkka paradoksi.

5.2 Alistainen ja marginaalinen maskuliinisuus

Kommenteissa tuotetaan ja kuvaillaan sekä alisteiseen että marginaaliseen maskuliinisuuteen liittyviä merkityksiä ja sanoja. Siinä sanallistetaan asemapaikkaa miehisyiden esitykselle, joka ei ylety kilpailemaan hegemonisesta maskuliinisuudesta. Seitsemästä kommentista kuusi on naisoletetun kirjoittamia sekä yksi kommentti miesoletetun kirjoittama.

5.2.1 Hegemonisen maskuliinisuuden kritiikki -diskurssi

Incel-ajatteluun kiinnittynyt mies tai poika ei halua romanttista parisuhdetta. Hän haluaisi olla chad - kuvitteellinen panomies, joka kaataa nuoria kauniita naisia kuin heinää. Hän haluaisi kaatoja ja niiden tuomaa ihailua muilta miehiltä. Artikkelit ei avaa lainkaan incel-liikkeen mies- ja naiskuvaa. Ilman seksiä tai parisuhdetta jäänyt mies ei ole välttämättä incel. [--.] Naisen kanssa seurusteleminen ja perheen perustaminen on incelismissä ei-toivottua. Foorumit seurustelemisen vuoksi hylkäävä on ryhmän petturi. Suhteessa oleva mies on tyhmä naisen elättäjä, cuck, jonka naista chad käy halutessaan panemassa. Naisen suostumusta ei tarvita. [--.]

Incel-liike ei ole solidaarinen, vaan foorumeilla vahvistetaan käsitystä jäsenten ”rumuudesta”. Kehonkuvan häiriöt ovat yleisiä ja kirurgia nähdään ainoana keinona. Suurin osa inceleistä on siis itsekin myrkyllisen mieskuvan uhreja. [--.] On hyvin nuoria poikia tai miehiä, joita porukalla voidaan kannustaa itsemurhaan - tai väkivaltaan.
(Nainen)

Edellä oleva kommentti ja sen kommentoija kuvailee vihkiytyneitä tai vihkiytymässä olevia inceleitä. Lisäksi se luo puitteet inceliyden nettitoimintaympäristölle ja solidaarisuutta vahvistavalle säännöstölle. Kiinnostavaa on, kuinka kommentissa tuodaan esille ristiriita, jonka mukaan yhtäältä incelit tavoittelevat sekä ulkoista miesihannetta että toisaalta ”foorumeilla vahvistetaan käsitystä jäsenten ’rumuudesta’ ja tavoitellaan ihannevartaloa tai ulkonäköä”.

Connel (2020, 58) kirjoittaa kulttuurisesta maskuliinisuuden kuvastosta ja siihen liittyvästä maskuliinisuuden ideologiasta, jossa yhtenä pohjaväreinä on latinalaisamerikkalainen machoilu. Machoilussa ideaalina on naiseen kohdistuva ylivalta, miesten keskinäinen kilpailu, aggressiivinen esiintyminen, kaksinaismoralismi sekä saalistava naistenkaataja (em. 58). Kommentista syntyy vaikutelma, että myös incel-miehiä liittyy maskuliinisuuteen sisään koodattu kulttuurisesti ja historiallisesti rakentunut asetus ulkoisesta maskuliinisuuden ihanneroolista, jossa on tavoiteltava jonkinlaista machoilua, ”Hän haluaisi olla chad – kuvitteellinen panomies, joka kaataa nuoria kauniita naisia kuin heinää”. Tiukan sukupuoliteorian mukaan maskuliinisuus on miehissä sukupuolella sisäisenä ominaisuutena, ihanteellisena esityksenä, ikään kuin

kulttuurisena dna:na, joka ohjaa miehuuden esitystä, ja pitää yllä maskuliinisuuden tavoiteltavia rooleja, sulkien pois kaikenlaiset feminiiniset esitykset (Connell 2020, 70).

Kommentissa inceleistä, tarkemmin melkein kaikista maskuliinisuuden kilpajuoksuun osallistuvasta miehistä on muodostettu kriittinen kuvaus. Kritisoitu maskuliinisuus on syntynyt historiallisen sukupuoliteorian perustalta. Maskuliinisuuden kuvauksen korostaessa miehen ja naisen biologisia eroja ja lopulta eristäen sukupuolet ja sukupuoliin liittyvät roolit toisistaan synnyttäen jo aiemmin mainittua polarisaatiota miesten ja naisten välille. On huomautettava, että kommentoija ei tunne minkäänlaista sääliä inceleitä kohtaan, kommentti tuottaa misandrian eli miesvihan väreitä. ”Hän haluaisi kaatoja ja niiden tuomaa ihailua muilta miehiltä.” Kommentoijan mukaan incel sijaitsee samalla jatkumolla muiden miesten kanssa. Toisissa asemissa, toisin kyvyin, incel olisi samanlainen mies kuin muutkin. ”Suurin osa inceleistä on siis itsekin myrkyllisen mieskuvan uhreja”, vain erotuksella, että inceleiltä puuttuu kykyjä pärjätä naismarkkinoilla.

Kommentissa esitetään naisille alistettu ja esineellistetty asema, joka on hegemonisen maskuliinisuuden kilpailussa pärjäämättömille miehille paitsi pakotettu myös valittu tila, jossa turhautuminen sekä naisia alaspäin työntävä toiminta on ainoa ulkoinen toiminta, jolla jonkinlaista maskuliinisuuden tasapainoa yritetään ylläpitää. Kommentissa esitetään, kuinka incelit pyrkivät parantamaan omaa miehisyttään erilaisin keinoin. Kommentti asettuu hegemonian kritiikiksi siitä syystä, että maskuliinisuuksien hegemoniseen luokkaan on ensinnäkin typerää edes yrittää vallitsevilla hegemonian ehdoilla, toiseksi luokkaan on mahdoton päästä, jos ja kun miehellä ei ole sosiaalista, taloudellista tai ulkoista miehisyden voitokkainta ”dna:ta”.

Incelien nettiin luoma puhe- ja selviytymisstrategia luovat kontekstin rakentaa omanlaista maskuliinisuuden performanssia (ks. Kyllönen 2022, 17–19). Kommentissa omanlaisuus kuvataan äärimmäisenä ulottuvuutena, jossa ”Naisen kanssa seurusteleminen ja perheen perustaminen on incelismissä ei-toivottua”. Ryhmäkuri nettiporukoissa on kovaa: ”Foorumit seurustelemisen vuoksi hylkäävä on ryhmän petturi”. Incelien paradoksi täydentyy, kun kommentoija toteaa, että, että incelien mukaan ”Suhteessa oleva mies on tyhmä naisen elättäjä, cuck, jonka naista chad käy halutessaan panemassa”. Incel siis haluaisi kommentoijan mukaa olla chad, mutta koska ei pysty siihen, siis sekä lyömään laudalta toisen miehen että alistamaan naista, myös seurusteleminen on ei-toivottua. Pitkä kommentti on kaikkineen retorisesti taitava hyökkäys

melkeinpä koko maskuliinisuuden kirjoa kohtaan. Se vihjaa, että samalla asialla se on koko miessukupuoli, mitä nyt vain osa on pukeut itsensä incel-kaapuun.

Varsin naiivia kuvitella, ettei katkeroituneita incel-peräkammarinpoikia olisi muka Suomessa olemassa. Kyllä on eivätkä incelit tosiaankaan ole minkään romanttisen parisuhteen perässä vaan ihan puhtaasti naimisen perässä. [- -.]

(Nainen)

Edellä Hegemonisen maskuliinisuuden kritiikki -diskurssi rakentuu ”katkeroituneita incel-peräkammarinpoikia” osoitellen moniulotteisesti ja varsin hedelmällisesti. Peräkammarinpoika on historiallisesti rakentunut sanonta äidin tai isän nurkissa elävästä aikamiespojasta, joka ei ole onnistunut parinsaantimarkkinoilla eikä usein muutenkaan hegemonisen maskuliinisuuden kilpajuoksussa, vaan asuu äidin hoteissa, mammanpoikana. Peräkammarinpoika on nimitys, jota voidaan käyttää miehestä, ja tällä tavalla mies asemoidaan alisteiseen asemaan. Marginaaliset ja alisteiset asemat syntyvät suhteessa hegemoniseen maskuliinisuuteen. ”Ihan puhtaasti naimisen perässä”-kommentti nostaa esiin hegemoniseen maskuliinisuuteen ja machoiluun luonnollistetun panomiesroolin ”romanttisen parisuhteen” esittäessä maskuliinisuuden toista ääripäätä, feminiinisyttä. Kommentissa merkityksellistetään maskuliinisuuden ääripäitä tuottamalla vastakkaiset ulottuvuudet, jonka kautta ennen muuta kritisoidaan hegemonisen maskuliinisuuden tuottamaa incel-yksilöä ja sitä esittävää miestä, mutta kuitenkin viitataan siihen, että yksilö on lopulta kuitenkin hegemonisen maskuliinisuuden tuote siinä, missä kilpailussa paremminkin pärjäävät miehet. Incel ei voi kommentoijan mukaan paeta vastuutaan elämästään sen taakse, että hän on incel, hänhän olisi kernaasti panomies.

Kiintoisaa, että seksin ja parisuhteen puutteessa elävät naiset eivät herätä vastaavaa väkivallan pelkoa. Vastaavasti ”turhautuneet” miehet pitävät yhteiskuntia panttivankinaan murjotuksellaan, vaikka nämä yhteiskunnat ovat yhä vielä melkoisen patriarkaalisia. Mutta [- -] syytetään toki naisia, kun patriarkaatin säännöt eivät miestä miellytäkään!

(Nainen)

Kommentissa tuodaan esille naissukupuolen ja miessukupuolen valta-asemien erot ja vastakkaisuus. Kommentissa esitetään, kuinka yhteiskunta on rakentunut patriarkaalisen miehisen järjestyksen uusintamisen varaan ja rakenteeseen. Mies ottaa osaa miesten luomaan patriarkaaliseen järjestelmään. Luulisi incelin olevan tyytyväinen siltä osin, kommentoija vihjaa viekkaasti. Vaan mies, joka ei ole päässyt valta-asemaan miesten välisessä taistelussa, turhautuu kilpailussa, ja lopulta ottaa naisen, joka on alistainen sukupuolten välisessä hierarkiassa, turhautumiseensa kohteeksi. Ei ole ikään kuin jäljellä alaspäin muuta lyötävää kuin nainen. Itseään uusintaakseen patriarkaatin on tultava toimeen myös omien häviäjiensä kanssa. Diskurssin kompleksisuus rakentuu mies- ja naissukupuolen erojen ilmentämiselle ja vastakkaisille feminiinisen ja maskuliinisen merkityksille, valtapositiioille, ja sitä kautta hegemonian kritiikille.

5.2.2. Intersektionaalinen diskurssi

[--] Ihmiset kokevat olevansa aivan yksin myös taloudellisesti kun sosiaaliturvaa kirsitetään ja työttömyys on todellisuus josta vaietaan. Henkan kaltaisilla ei ole omanarvontuntoa tässä nykyisessä rahaan perustuvassa arvomaailmassa. Köyhyys, yksinäisyys ja turvattomuus on nuorten miesten puheissa sama asia kuin seksin puute. Ja näinhän käytännössä onkin.

(Nainen)

Intersektionaalinen diskurssi tuo esille, miten inceliä ja miehen maskuliinisuuden esitystä rakennetaan risteävien sekä subjektia kulttuurisesti kehystävien olosuhteiden puitteissa. Kommentissa esitetään, miten Henkan kaltaisilla ei ole ”omanarvontuntoa nykyisessä rahaan perustuvassa arvomaailmassa”. Diskurssista rakentuu toteamus, jossa Henkan subjektiin kohdistama arvolausuma ”omanarvontunto” ei kohtaisi yhteiskunnallisen arvomaailman kanssa. Kommentti rakentaa siltä ajatella Henkan tilannetta osin marginaalisella ja osin alistetun maskuliinisuuden asemalla. Diskurssissa tuodaan esille myös erilaisia risteäviä ulottuvuuksia, jotka vaikuttavat ihmisen sosiaalisen kokemukseen, valtaan ja asemaan yhteiskunnassa, kuten ”[k]öyhyys, yksinäisyys, työttömyys, turvattomuus”. Diskurssi ei ole Henkkaa eli inceliä tai hegemonista maskuliinisuutta syyllistävä vaan pikemminkin Henkan tilannetta kontekstoiva.

En usko, että näissä oikeasti on kyse seksin saamisesta. Se lienee vain se päällimmäinen oire tai tarina, jonka se henkilö on rakentanut selittämään omaa tilannettaan itselleen. Ennemmin se koko olotila kummunee jonkinlaisesta osattomuuden kokemuksesta ja tunteesta, että ei kelpaa ja siitä seuraava turhautuminen. Lähtisin siis ennemminkin korjaamaan tuota tilannetta. Pitäisi siis löytää keinoja, joilla nämä ihmiset löytävät mielekkään osallistumistavan yhteiskuntaan ja sosiaaliseen elämään ja millä he saavat sen puuttuvan yhteenkuuluvuuden tunteen.

(Mies)

Edellä intersektionaalinen diskurssi sisältää Henkan tilannetta kokoavia merkityksiä. Diskurssissa tuodaan esille erilaisin sanallisoin merkityksin risteäviä tiloja, 'osattomuuden kokemus', 'kelpaamattomuuden tunne' sekä 'yhteenkuuluvuuden tunteen' puuttuminen. Henkan tilannetta kuvaillaan ei-syyllistävästi, ja sen sijaan ilmaistaan, kuinka Henkan asema on rakentunut monitasoisen sosiaalisen sekä kulttuurisen verkoston varaan.

Mietin, miksi kukaan ei puhu tässä rakkaudesta. Koko lähestymistapa on ihmisiä esineellistävä. Ihmissuhteet ja niiden ylläpito vaativat molemminpuolista sitoutumista ja kunnioitusta. [--.] Miksi ihmisen pitää "antaa" toiselle? Eikö kyse ole vastavuoroisesta asiasta, jossa kumpikin osapuoli tuntee tulevansa kuulluksi ja hyväksytyksi? Kun lakkaa esineellistämästä vastakkaista sukupuolta ja näkee hänet ihmisenä, varmaan mahdollisuudet päästä tasapainoiseen suhteeseen monikertaistuvat. Tietysti on yhteiskunnallisia, rakenteellisia asioita, jotka vaikuttavat taustalla. [--.] Monet onnelliset ihmiset ovat ihan tavallisen näköisiä, vaatimattomia ihmisiä. Ja varmasti hyvässä ihmissuhteessa seksikin on molemmille osapuolille parempaa. Se on aina kahden kauppa, vuorovaikutusta ja lämpöä ihmisten välillä.

(Nainen)

Edellä diskurssi rakentuu kokonaisvaltaisen pyrkimyksen kautta tuoda esille ihminen vastavuoroisena, inhimillisenä, ei-esineellistettynä olentona, jonka perustavanlaatuisen tarve on tulla kunnioitetuksi ja rakastetuksi. Diskurssi on rakentunut kompleksisesti siten, että diskurssista on

mahdollista löytää sekä hegemonisen maskuliinisuuden kritiikkiä (rivienvälistä) että intersektionaalista kontekstointia (riveiltä). Kommentissa otetaan kantaa ihmisen sisäisen olemuksen puolesta, ulkonäön sijaan. Tämä voidaan merkityksellistää koskemaan hegemonisen maskuliinisuuden kritiikkiä. Diskurssi pyrkii ottamaan monipuolisesti kaikki maskuliinisuudet sisälleen ja rakentamaan selonteon kaikkien maskuliinisuuksien yli ja lopulta kokoa ne osaksi feminiinisten merkitysten, tunteiden, rakkauden, lämmön ja vuorovaikutuksen sanoitusten kirjoa. Diskurssista on löydettävissä myös merkityksiä sekä ilmauksia seksuaalisuuden erilaisista ihanteista.

[- -.] Yksinäisyys, läheisyyden ja kosketuksen puute sekä se, että et tule nähdäksesi, kuuluksi ja rakastetuksi omana itsenäsi. Oikeuksia nekään ei ole eikä niitäkään kukaan ole kaikille luvannut. Niitä kuitenkin ehdottomasti toivoisi jokaisen saavan. Jos näitä ei ”juuri nyt” ole tarjolla, on hyvä itse priorisoida itsestä huolehtiminen. Etsiä ryhmiä vaikka harrastusten parista netin synkkien ryhmien sijaan. Tutkimusten mukaan myös esimerkiksi vapaaehtoistyön tekeminen lisää mielen hyvinvointia. Keskity siis välillä auttamaan muita äläkä ajattele koko ajan vain itseäsi. [--.] Varhainen tuki ja ennaltaehkäisy on hurjan tärkeää. Rakastetuksi tuleminen omassa primääriperheessään. [--.] Ja toki myös matalan kynnyksen apua ym. nuorille pojille ja miehille tarvitaan. Ryhmittämuotoisestikin, jotta pääsee osalliseksi. [--.] Aika aikaansa kutakin. Toivottavasti moni ”inceleistä” löytää tarkoituksenmukaisia kanavia aggression purkamiseen, halukkuutta ottaa kypsää vastuuta itsestä huolehtimisestaan ja väyliä kohti hyvinvointia muilla keinoin. Ainakin ”tällä välin”. (Nainen)

Diskurssista on löydettävissä hegemonisen maskuliinisuuden ääripäähän liittyviä, osin alisteiseen ja marginaaliseen maskuliinisuuteen kietoutuvia feminiinisiä merkityksiä kuten, ’läheisyys’, ’kosketus’, ’tulla nähdäksesi, -kuulluksi, -rakastetuksi’. ’Vapaaehtoistyö’ voidaan merkityksellistää osin feminiinisesti ja marginaalisesti suhteessa hegemoniseen maskuliinisuuteen. ”[K]eskity siis välillä auttamaan muita äläkä ajattele koko ajan vain itseäsi” voidaan ymmärtää hegemonisen maskuliinisuuden kritiikkinä siinä suhteessa kuinka hegemoninen maskuliinisuus pitää sisällään äärimmillään puhtaan individualistisen käsityksen miehestä, jonka on pärjättävä

yksin ja omin avuin. Toisaalta kehotus pyytää kohdetta ylittämään/alittamaan itsensä, kurkotamaan johonkin, jota kohde ei vielä ole. Diskurssi pyrkii kokonaisvaltaiseen monipuoliseen maskuliinisuuden kontekstoimiseen.

6 Johtopäätökset

Inceliin liittyvän maskuliinisuuden hahmottaminen ja nimeäminen oli tutkimukseni päätavoitteeni, vaikkakin näyttäisi, että incel on lähinnä väylä luonnostella maskuliinisuuden ja feminiinisyden eriytymistä ja moniulotteista ilmentymistä ja kiertoa. Incel näyttäytyykin yhtenä lukuisista tavoista esittää miestä sekä maskuliinisin että feminiinisin repertoaarein ja performanssein. Incel paikantuu alisteisen ja marginaalisen maskuliinisuuden positioon. Tutkija Emilia Lounela esittää (HS, 2022) että incel on identiteetin välipaikka, asema, joka muuttuu.

Aineistoni diskurssit uusintavat osin hegemonista maskuliinisuutta ja korostavat sen tärkeyttä miesten kilpailussa ja pariutumisessa. Toisaalta aineostossa viljellään kriittistä puhetta hegemonista maskuliinisuutta kohtaan ja rakennetaan marginaalisen maskuliinisuuden miehisyden vaihtoehtoisia esityksiä vähintäänkin yhtä aktiivisesti. Yhtä mieltä kommenteissa ollaan siitä, että incelistä rakentuu maskuliinisuuden esityksiä, joita voi paikantaa marginaaliseen ja alisteiseen maskuliinisuuteen, jossa maskuliinisen hegemonian pyrkimykset ovat epäonnistuneet kyvyttömyyteen kilpailla miesten välisessä taistossa valtaan, seksiin ja sosiaaliseen asemaan liittyen. Analysoimistani ja nimeämistäni diskursseista rakentuu maskuliinisuuden jana, jossa ääripäät maskuliinisuus ja feminiinisyys piirtyvät kulttuurisesti nimettyinä ominaisuuksina sekä merkityksinä. Maskuliinisuutta ei voi pysyvästi kategorioida vaan maskuliinisuus on jatkuvassa dynaamisessa muutoksessa (Connell 2020, 37). Aineistoni kokonaisuutena ja valitsemäni näytteet erikseen osoittavat, että yksi ja sama asia, incel, saa vaiheilleen useita eri tulkintoja ja selityksiä. Päättelen, ja joka tapauksessa aineisto vihjaa, että incelin ontologia on moninainen, vaikka jokainen kommentti osaltaan pyrkii vangitsemaan ja merkitsemään incelin joksikin.

Diskursiivinen lähestymistapa sekä tutkimus maskuliinisuudesta ehdottaa, että miesten maskuliinisuus ei ole pysyvä luokka vaan maskuliinisuuden moninaisuuden kentällä olevat miehet voivat neuvotella asemastaan. Maskuliinisuuden asema on muuttuva, ja sitä muutetaan myös diskurssien kautta sillä, kuinka puhumme miehistä, ja millaisena miehen esityksen näemme. Miehet voivat sanoutua irti patriarkaatista erilaisin keinoin, joko omien valintojen ja tekojen

kautta tai työnnettynä alisteiseen asemaan miesten välisessä neuvottelussa (Connell 2020, 79–81). Viimeksi mainittu – työnnettynä alisteiseen asemaan – näyttäisi erityisesti luonnehtivan inceleitä. Erilaiset maskuliinisuuden asemat ja muodot tulevat kuitenkin osallisiksi hegemoniasta kannustaessaan sen yhteisiä käytänteitä, valtaa, ja saattavat päästä kilpailemaan hegemoniasta erilaisin sosiaalisin käytänteiden kautta, jotka voivat materialisoitua vallaksi, pääomaksi sekä sosiaalisiksi asemaksi (ks. Jokinen 2000, 215–217).

Karen Barad (2007, 191–212) on pyrkinyt yhdistämään diskursiivisen maailman ja materian omalla tieteenfilosofisella teorioinnillaan yhdistämällä luonnontieteellistä ja posthumanistista ajattelua niin, että materiaalille syntyvät ääriviivat diskursiivisesti ja objektista tulee näin totta, koska materia on ”kaikessa”. Sosiaalisen konstruktionismin kautta ajattelemme, kuinka kielellä rakennamme sosiaalista todellisuutta (Jokinen ym. 2016, 251–253). Annamme ilmiöille, tässä maskuliinisuudelle, merkityksiä kielen kautta. Merkityksellistämisen kautta synnyttämme uutta tai uusinnamme jo tiedettyä sekä luonnollistettua ideaa maskuliinisuuden esittämisestä sekä kykenemme kielen avulla osin purkamaa luonnollistettuja kielellisiä maailmoja, ovat ne sitten sisäisiä tai ulkoisia asentoja.

Connell (2020, 36–37) erittelee, miten sosiaalisten ja institutionaalisten organisointien kautta erilaiset miesten ja maskuliinisuuksien luokat ovat syntyneet, ja kuinka ne ovat suhteessa toisiinsa maskuliinisuuksiin. Connellin (2020) lähestymistapa miestutkimukseen ja maskuliinisuuteen on maskuliinisuuden teorointi sosiaalisiksi käytänteeksi ja sitä kautta maskuliinisuutta muunta- vaksi. Tutkimuksessani lähestyin maskuliinisuutta ei niinkään, saati pelkästään sosiaalisena käytänteenä, vaan ajatuksella, kuinka sosiaalinen todellisuutemme rakentuu jatkuvassa vuoro- vaikutuksen kehässä diskursiivis-materiaalisena konstruktiona sekä performanssina tunnustaen biologisen ja kulttuurisen maskuliinisuuden kehyksen sekä sen ohjaavuuden. Connell (2020, 19) kritisoi maskuliinisuuden diskursiivista rakentumista ja postmodernia suuntausta siitä, että eriarvoisuus kaikkine muotoineen ja vallan kohteena oleminen ei poistu pelkällä uudelleen dis- kursoimisella. Ajattelen, että diskurssit voivat avata maskuliinisuuksien piilotettua merkitys- maailmaa. Kieli on ikään kuin silta, jonka kautta ihminen voi asettua uudestaan tutun äärelle, mutta silti on mahdollisuus odottaa uutta tuntematonta.

Sukupuolen performatiivisuuden teoria sallii tutkia maskuliinisuuden ilmentymistä ja rakentu- mista väljemmin. Se ikään kuin jättää tilaa tutkijalle kysyä moniulotteisemmin, millainen on

maskuliinisuuden relaatio tutkittavaan kohteeseen. Performatiivisuus laajenee ilmiönä ja käsitteenä ontologisesti suuntaan, jossa on transsendenssin ja immanenssin päättymätön kehä, josta ei voi sanoa mistä maskuliinisuus alkaa ja mihin se päättyy. Performanssin käsite sallii tutkittavalle ilmiölle ontologisen olemuksen, jonka kautta tutkittava objekti on aina suhteessa ympärillä oleviin asioihin tai tarkemmin ”performanssi on kaikessa” (ks. Barad 2007, 228). Performanssi ei näin ollen ole irrallinen konstruktio, tai irrallinen tapahtuma jostakin, vaan se on materialisoitunut esitys, johon tarvitaan katsojan lisäksi, näyttämö, kanssanäyttelijät, lavastus, valaistus, ohjaus, käsikirjoitus, maskeeraus, tila, aika, paikka, kriitikko ja lopulta mahdollisesti myös tutkija.

Seuraava havaintoni antaa tutkimukselleni laajempaa mieltä ja motivoi tekijäänsä. Pidän, että sukupuolen performatiivisuuden teorian kautta on mahdollista lähestyä maskuliinisuuden olemuksellista ilmentymistä ikään kuin ruumiin pinnassa olevana eräänlaisena ”metatyylinä”, joka on luonnollistettu sisäisesti, ruumiillisesti sekä kaikin tavoin kulttuurisen tilan kehystämänä. Performatiivisuuden käsitteen kautta maskuliinisuutta voi lähestyä vapaammin ja ilmavammin niin, että maskuliinisuuden rajoja olisi mahdollista laajentaa hellästi kulttuurissamme vallitsevista tarkkarajaisista sosiaalisista ehdoista ja odotuksista huolimatta.

Maskuliinisuuteen liittyvät nimeämiset ja kategorioinnit ovat kulttuurisen ja ideologisen mieskehitysaallon niin organisoimaa kuin muokkaamaa. Maskuliinisuuden kulttuuriset luokat ovat olleet hyödyksi niin miessukupuolelle kuin maskuliinisen maailman rakentumiselle. (Ks. Connell 2020, 29–30, 41.) Tulkitsen Connellia (2020) siten, että hän nivoo maskuliinisuuden tutkimuksellaan ja kuvauksillaan laajenevia kehyksiä, joiden avulla voi pyrkiä ymmärtämään maskuliinisuuden piirtymistä sosiaalisena käytänteinä ja kulttuurisen esittämisen *avoimempina* tapoina, jotka useimmiten havainnoidaan ja perustellaan sukupuolen esittämisen ja maskuliinisuuteen liittyvien *lukitumpien* kulttuuristen odotusten kautta. Maskuliinisuuden esittämisen taito on laajeneva ja kehittyvä performanssi, jossa yksikään esitys ei ole täysin sama kuin edellinen. Maskuliinisuuden voi myös ajatella piirtyvän janalle, jossa toisessa ääripäässä on hegeemoninen maskuliinisuus eli muun muassa sosiaalinen ja taloudellinen valta-asema. Maskuliinista hegemoniaa kannattavat ja kannattelevat tietoisesti tai tiedostamattaan vaikkapa urheilun fanittajat; kovaa miesten välistä kilpailua kannattavat miehet, ja mainittakoon myös hegemoniaa kannattavat naiset (Jokinen 2000, 218–219). Sekä toisessa ääripäässä marginaalistetut, omasta tai muiden toimesta hegemonisesta maskuliinisuudesta irrottautuneet miehet ja alistetut

maskuliinisuudet; muiden miesten toimesta ja patriarkaatin kapitalistisesta järjestelmästä yhteiskunnasta syrjäytetyt alisteiset maskuliinisuudet (Jokinen 2000, 220). Maskuliinisuus voidaan myös nähdä risteävinä piirteinä tai asemina, jotka mahdollistavat moniulotteisemman tulkintakehyksen kuin yksiulotteisen janan. Inceliä voisi olla kiintoisaa lähestyä syvemmin intersektionaalisen kehyksen kautta, jossa otetaan huomioon sukupuolen moninaisuuden lisäksi muut mahdolliset voimaposition eli etuoikeudet ja tai niiden puutteet sekä asemien relaatiot yksilöön ja ryhmiin.

Miehen esittämisen taito on kuin metakäsikirjoitus, joka antaa miehuudelle sekä maskuliinisuudelle ilmentyvät vuorosanat sekä esiintymisvaatteet. Miehen ruumiillisuus on toisaalta biologinen fakta. Mies eroaa fyysisesti naisesta (ks. Jokinen 2000, 208–209). Tällä biologisella erotelulla osin pidetään yllä maskuliinisuuden ja feminiinisuuden luokkia (Connell 2020, 46–47). Biologinen perspektiivi toimii kuitenkin metaforana ruumiillisesta ”koneesta”, jonka avulla miesten geenit ovat ohjelmoitu tuottamaan maskuliinisuutta (Connell 2020, 48). Maskuliinisuuden kiinnittyessä miessukupuoleen, toisin sanoen fyysiseen erontekevään penikseen, on maskuliinisuuden kokonaan purkaminen sukupuolesta kenties mahdotonta. Maskuliinisuuden performanssia on silti syytä ainakin soveltavilta osin pyrkiä tutkimaan riippumatta sukupuolesta huomioiden erityisesti intersektionaalista tulkintakehystä.

Connell (2020, 22) toteaa, miten maskuliinisuuden herkästi ajatellaan liittyvän miessukupuoleen ja feminiinisuuden taasen naissukupuoleen ja joka on sisäistetty sosiaalisen oppimisen, eli sosiaalisaation kautta. Osaltani toistan myös tutkimusasetelmassani sukupuoleen sidottua konstruktioita maskuliinisuuden esityksestä. Feministinen tutkimus on laajentanut intersektionaalisuuden eli risteävyyden käsitteen kautta maskuliinisuuden moniulotteisempaa ymmärtämistä tuoden näkyväksi sukupuolten väliset erot, luokka-asetat ja vallan käytön positiot (ks. Connell 2020, 41–42). Maskuliinisuuden ja miehen esittämisen taitoa eli metakäsikirjoitusta on mahdollista muuttaa hiljalleen, joskus jopa esiintyjän, eli tässä tapauksessa miehen toimesta toimijuuden kautta, mutta silti siihen tarvitaan kaikkia performanssiin osallistuneita ja sen mahdollistajia. Yksikään esitys ei toimi irrallaan muista toimijoista. Mies ja maskuliinisuuden performanssi uudistavat itseään transsendenssin kautta, mutta aina kulttuurin rajaamissa kehyksissä. Kulttuuri määrittää ne vapauden ja performanssin alat, sisällöt ja rajat, joissa maskuliinisuus ilmentyy.

7 Lähteet

Barad, Karen (2007) Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning, Duke University Press. ProQuest Ebook Central, 191–212, 228.

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/tampere/detail.action?docID=1169310>. Viitattu

23.11.2023

Berger, Peter L & Luckmann Thomas (1994) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. (Suom. Vesa Raiskila) Helsinki: Gaudeamus, 147–195.

Bloom, Mia M (2022) The first incel? The legacy of Marc Lépine. The journal of Intelligence, Conflict, and Warfare. Vol.5 No.1 (2022), 43–73. <https://journals.lib.sfu.ca/index.php/jicw/article/view/4214> . Viitattu 23.11.2023

Butler, J (2006) Hankala sukupuoli: Feminismi ja identiteetin kumous. (Suom. T. Pulkkinen & L-M. Rossi) Helsinki: Gaudeamus, 1–271.

Connel, R. W (2020) Masculinities. London Routledge, 1–359. <https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.4324/9781003116479> Viitattu 23.11.2023

de Beauvoir, Simone (2009) Toinen sukupuoli 1&2. (Suom. I. Koskinen & H. Lukkari & E. Ruonakoski). Helsinki: Tammi, I.osa 19–29, 57–59, 116.

Ging, Debbie (2017) Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere. Men and Masculinities. Vol.22 No.1(2019). <https://journals-sagepub-com.lib-proxy.tuni.fi/doi/> . Viitattu 23.11.2023

Helsingin Sanomat 17.9.2022. Vihaiset miehet ilman seksiä.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (1999) Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino, 19–20.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero (2016) Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käytäntö. Tampere: Vastapaino, 61–64, 251–252, 369, 371–372.

Jokinen, Arto (1999) Mies ja muutos: Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Toim. Arto Jokinen. Tampere: Tampere University Press, 19, 86, 211.

Jokinen, Arto (2000) Panssaroitu maskuliinisuus: Mies, väkivalta ja kulttuuri. Tampere: Tampere University Press, 110, 113–114, 206–209, 213, 215–220, 228–229.

Jokinen, Arto (2003) Yhdestä puusta: Maskuliinisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa. Tampere: Tampere University Press, 16–18.

Jokinen, Arto (2012) Näkymätön sukupuoli näkyväksi. Mieskysymys: miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press, 173. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201406061640> . Viitattu 23.11.2023

Kuula, Arja (2011) Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Helsinki: Vastapaino, 58–59, 119, 123–126.

Kyllönen, Katri-Maaria (2022) The incel rebellion has already begun: diskurssianalyysi vihan oikeutuksen representaatiosta Incels.co -palstan keskusteluissa. Lapin Yliopisto, 4, 10, 17–19.

Labba, Farshad (2019) United by rage, self-loathing, and male supremacy: The rice of the incel community. Invoke, vol.5. Gender, Colonization and Violence, 16–26. <https://journals.library.ualberta.ca/invoke/index.php/invoke/issue/view/2083> . Viitattu 23.11.2023

Mörä, Tuomo, Salovaara-Moring, Valtonen Sanna (2015) Mediatutkimuksen vaeltava teoria (toim.) Gaudeamus: Helsinki, 269–260.

Nauha, Tero & Arlander, Annette & Järvinen, Hanne & Porkola Pilvi (2019). Toim. Performanssifilosofiaa: esitysten, esiintymisten ja performanssien filosofiasta performanssijatteluun, Teatterikorkeakoulu, Taideyliopisto, Helsinki: Nivel 12. nivel.teak.fi/performanssifilosofiaa. Viitattu 23.11.2023

Taylor, Jim (2018) The woman who founded the incel movement. BBC.
<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45284455>

